

Фаста Марина Олександрівна,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії
внутрішніх справ
Науковий керівник: доцент кафедри
теорії держави та права Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор
Мінченко О. В.

ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ

Важливим етапом у здійсненні процесу правового виховання курсантів є визначення його принципів. Термін "принцип" походить від лат. *principium* - основа, початок і може розглядатись в суб'єктивному значенні як основне положення (принцип мислення, принцип дії) та в об'єктивному розумінні як вихідний пункт, першооснова, найперше (реальний принцип, принцип буття). Ще в давні часи філософи, науковці зверталися до проблеми визначення суті основи, початку, принципу в цілому як явища суспільного життя. [1]

Загальні принципи: гуманізму, законності, демократизму, систематичності та доступності. [2]

Як зазначалося, у правовиховній роботі із курсантами вищих навчальних закладів МВС України, крім загальних принципів, існують ще й спеціально-професійні. [3]

Спеціально-професійні принципи правового виховання курсантів:

1. Ті, що стосуються змісту правового виховання курсантів:

– особистісно-орієнтаційний принцип полягає насамперед у тому, щоб вся система освіти, навчання і виховання працювала на формування особистості курсанта, майбутнього офіцера правоохоронних органів; тісно поєднувала, з одного боку, зацікавленість виховання особистості, а з іншого – не шкодила інтересам вузу, держави, суспільства;

2. Ті, що стосуються організації правовиховного процесу:

– доцільності навчання та правового виховання – навчальний та правовиховний процес курсантів;

– повинен бути побудований відповідно до психолого-педагогічних закономірностей засвоєння правових і професійних знань, навичок і вмінь;

– нероздільності навчання та правового виховання з вирішенням освітніх, навчальних, виховних і розвиваючих завдань - спрямований на надання курсантам можливостей у самовдосконаленні при отриманні спеціальності, а також розвитку їх професійних інтересів і можливостей, дотримуючись умов виховуючого навчання, розвиваючої освіти, а також освітньої функції навчання;

– свідомості й активності правильного використання самостійної підготовки курсантів – має на меті стимулювання їх мотивації, щодо добросовісного виконання покладених на них обов'язків, пізнавальної активності та свідомого засвоєння навчального матеріалу; активізації самостійної підготовки з чітким поєднанням максимально доцільних форм, методів і засобів; вдосконалення правових та професійних навичок і вмінь з чітким регулятивним контролем організаційного, матеріального і методичного забезпечення самостійної підготовки;

– єдності навчальної, практичної і дослідницької діяльності - полягає в тому, щоб як найактивніше курсанти брали участь у науково-дослідній роботі вузу, кафедр, організацій і гуртків; стимулювання творчого підходу до вирішення наукових завдань;

– широкого використання освітнього, навчального та виховного потенціалу вузу, тобто внутрішніх норм, правил поведінки; стилю підготовки фахівців; виховного потенціалу структурних підрозділів (факультетів, кафедр, служб тощо) та інших учасників, які беруть участь у формуванні особистості спеціаліста;

– створення належних умов для формування та становлення особистості – полягає у створенні, з одного боку, соціальних, психолого-педагогічних і організаційних умов у вузі, а з іншого – надання необхідних умов навчального побутового характеру, дозвілля курсантів, створення можливостей для духовного збагачення та інтелектуально-культурного розвитку; педагогічного співробітництва, культу освіти, навчання, правового виховання, майбутньої професії;

3. Ті, що стосуються майбутньої професійної діяльності:

- професіоналізації – полягає в наданні учасникам правовиховного процесу можливості, на основі державного освітнього стандарту, відбору професійнозначущого змісту з урахуванням майбутньої спеціальності, в спроможності курсантів до індивідуалізації професійної майстерності шляхом вільного вибору навчальних дисциплін;

- нероздільності теорії і практики – йдеться про те, щоб у освітньому, навчальному та правовиховному процесі теорія тісно взаємодіяла та підкріплювалась практикою, адже широке залучення курсантів до правової практики протягом усього їх перебування у вищому навчальному закладі стане запорукою адаптації у майбутній професійній діяльності;

- відповідності методики впливу у гуманістичній, моральній спрямованості правового виховання курсантів;

- включення курсантів у активну суспільно-корисну діяльність;

- врахування та використання в правовиховній роботі з курсантами їх позитивних якостей;

- динамізму. [4]

Отже, принципи правового виховання курсантів відображають найбільш об'єктивні особливості розвитку суспільства, його інститутів, які зумовлені всією сукупністю притаманних йому цінностей, інтересів, вимог, суперечностей. У них відбито його суб'єктивне сприйняття членами суспільства, їх моральні і правові погляди, почуття, що відповідно висвітлюються в різних теоріях. Вони відображають головні тенденції розвитку правового виховання, вказують на що передусім має бути спрямована право-виховна робота та її вплив.

Функції правового виховання курсантів - це напрями його впливу на їх свідомість, волю та поведінку, потреба існування якого породжує необхідність здійснення правового виховання як організованого процесу. Вони відбивають його найбільш важливі, характерні елементи, риси, закономірності і спрямовані на виконання завдань, які ставляться перед правовим вихованням в умовах сьогодення [5].

Для з'ясування змісту функцій правового виховання курсантів вищих навчальних закладів МВС України необхідно класифікувати їх відповідно до напрямів реалізації кожної. Так, до основних функцій правового виховання даної категорії

населення слід віднести: пізнавальну, регулятивну, охоронну, ідеологічно-виховну, практико-прикладну, прогностично-евристичну, комунікативну, профілактичну [6].

Отже, реалізація принципів та функцій правового виховання курсантів дає змогу визначити те соціальне призначення, яке займає право в державі як регулятор відносин, що постійно виникають, змінюються, припиняються, а також знайти шляхи щодо зміцнення його ролі в суспільстві. Правове виховання курсантів вищих навчальних закладів МВС України є результатом суспільного розвитку його матеріальних, духовних і інших потреб. Воно є проявом державної волі та одночасно здійснює на неї зворотний вплив за допомогою своїх принципів та функцій.

Список використаних джерел

1. Андрусишин Р. М. *Форми та методи правового виховання працівників міліції. Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. (Серія «Право»). URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/1742/avtoreferata ndrussyshyn.pdf>.

2. Колодій А. М. *Принципи права України*. К. : Юрінком Інтер, 1998. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/63807/08-Kolodiy.pdf?sequence=1>.

3. *Педагогіка вищої школи: навчальний контент (конспект або розширений план лекцій) з навчальної дисципліни*. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2019. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/gdppd/11.pdf>.

4. Матвеев С. В. *Правовое воспитание сотрудников органов внутренних дел. Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України*. 2000. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-03/09kivafu.pdf>.

5. Фіцула М. М. *Правове виховання учнів*. Київ : Ізін, 1997. URL: http://kipt.com.ua/wp-content/uploads/2018/12/Fitsula_M_M_-_Pedagogika_Alma-mater_-_2002.pdf.

6. Скакун О. Ф. *Теорія держави і права*. Х. : Консум, 2000. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-51.html>.